

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis

Katarinina pri?a

Maida Krzovi?

D.O.M.
Catherine Reginae Bosnensi
Stephani Ducis San (c) ti Sabbae Sorori,
Et genere Helene et Domo Principis
Stephani natae, Tomae Regis Bosnae
Uxori. Quantum vixit annorum LIII
Et odbormivit Romae Anno Domini
Et odbormivit Romae Anno Domini MCCCCLXXVIII
DIE XXV Octobris
Monumentum ipsius scriptis positum.

To na grobu mome piše, a ne piše zašto i kako dospjeh tu, u tu?oj zemlji da umrem. Ali, ispri?at ?u Vam ja, Bošnjani moji dobri, jer zbog Vas – sve ?inila sam.

Rodih se 1424-te, kažu, oni koji su to bolje zapamtili, u Blagaju kraj Mostara grada, a odrastoh u pala?i sa bra?om, sestrom, majkom mi Jelenom i ocem hercegom Stjepanom Vuk?i?em-Kosa?om. Bijahu to teška vremena za moju zemlju, ali prave opasnosti na našem putu tek su bile; pratila sam oca na važna skupljanja tadašnjih velikana, jerbo moj otac bi najve?i mo?nik zemlje Humske, blizak i vje?no odan kraljevskoj lozi Kotromani?a. Ubrzo su me ljudi zavoljeli, iskreno kao i ja njih, i to ne samo one plemenitoga roda, ne, ne, ?ak štaviše, u dosta raznolikom društvu mi prolaziše djevoja?ki dani. Porazgovarati mi ne bi mrsko ni sa onima u najgoroj bijedi, a draga srca nau?ih moje sugra?anke da šiju misno ruho, pa da me bar tako upamte za vijeke vijekova. Kamenim zidinama dok sam tako jednom šetala no?u, upijaju?i modro-plavo nebo iznad poznatih mi predjela, za?uh razgovor nepredvi?en za moje uši. Dvije osobe se došaptavaše ispod sjeverne kule.

“Tako mi svega na svijetu, ta ova prilika je jedinstvena! Naša Katarina ima dvadesetdvije, njen ?asak je kucnuo, a herceg naš smatra kako je prestolonasljednik Stjepan Tomaš Kotromani? najbolji izbor”, ushi?eno je govorila moja majka. “Zaista, ako nije ponajbolji... ma šta ja to zborim, pa naš otac ?itav život njeguje prisne odnose sa bosanskim plemstvom, a turska vojska se približava, vremena za gubljenje nema. Bojim se da...”, nastavi moj brat Vladislav ispod glasa, ali se ja ne trudih da ga ?ujem. Tr?ala sam svom snagom niz stepenice, i za tren oka se na?oh u svojoj sobi, dišu?i duboko. Lude misli mi se rojiše glavom; pa oni me misle udati za budu?eg kralja,

Stjepana Tomaša Kotromanića, dobro mi znanog već godinama. Mila mi je bila ta pomisao svakako, dražu osobu nisam mogla ni snivati, ali jedna misao me pogodi brzinom munje. Kraljica! Posta?u kraljica svog naroda, i iako sam dobro znala o kakvim olovnim oblacima koji se nadviše nad ovu zemlju moji najdraži prijaše, nisam mogla spriječiti da mi srce ne preskoči jedan otkucaj. Najsretniji otkucaj.

Tako i bi, tog majskog dana 1446-te g., nakon što prešao na rimokatoličku vjeru iz svoje bogumilske, vjenčali su me za kraljevinu Bosnu, neraskidivo povezali Bosnu sa Hercegovinom, te tek na kraju, mene sa mojim suprugom. Sretnijeg dana nisam upamtila, o, da, nadmašili su ga samo dani rođenja moje drage djece: Sigismunda, Katarine, i trećeg djeteta koje ljudi ne zapamtiše, a niz teških dana koji su hitali prema nama, izbjeći nismo uspjeli. Najlakše bi bilo reći da su dani našeg kraljevanja bili bezbrižno netaknuti, ali daleko od istine bi to bilo. Stalni upadi turske vojske ohrabrene nemirima među našim ljudima, što pukom, što plemstvom, koji se boriše oko podjele parčadi zemlje, činili su surovu svakodnevicu. Eee, Bošnjani moji, da ste mogli naslutiti godine pod tužinskom vladavinom koje vas žekaaše, ne biste gramzivi niti lakomisleni bili. U toj dimon načinjenoj zavjesi nemira, priliku iskoristiše neprijatelji da ubiju svoga kralja. Te 1461-ve godine, u crno zaviše mene, Katarinu Kosaču, drugu ženu svoga muža, ali prvu koju kraljicom proglasi, uz blagoslov Svete Stolicе.

Njegov najstariji sin, Stjepan Tomašević, naslijedi krunu, i podari mi titulu Kraljice majke, koja me zadrži na našem dvoru. Međutim, u silovitom upadu vojno moćnih Turaka, 1463-će godine gospodnje, zemlja naših otaca pokleknu. Tuga mi srce raspapa kada sam čula za stradanja naših branioca koji nisu napustili Bosnu, ni predali mačeve ispred vidno jače vojske, nego su pružali otpor za domovinu žasno. Kako da ih ja onda napustim? Kako da tek onako kraljevinu, ništa manje vrijednu nego bilo koju, napadanutu bezbroj puta do sada i opet uzdiglu pomoću njene djece, predam tužincu? Zar oni koji će je silom oteti, raniti je da krvari na oči drugih kraljevina Evrope, i tako natopljenu krvlju, potom da je priviju i diče se njenim ljepotama kao da je njihova sopstvena? To nismo mogli dopustiti, niti ja, niti jedan pravi sin niti kćer Bosne. I tada primih najteži od svih udaraca: stiže vijest da je kralj odolijevajući do zadnjeg daha – ubijen, a da su moja nemoćna djeca odvedena u ropstvo. U tom žasu samo jedna misao me održala na životu – neko će se silan naći da osveti moju djecu i naš pokoreni narod, neko će da nam pritekne u pomoć, neće nas Svijet zaboraviti, ne smije!

Iz istih stopa se povukosmo ja i vjerni dvorjani do grada Kupresa. Molila sam se svakim teškim i preteškim korakom za pomoć koju nam obećavaše sa zapada, ali koja naokupio svijetu nas još nije pristizala. Tu smogoh snage da okupim određen broj vojske za odbranu, i uz jedinu preostalu vjeru – u Boga – dadoh da se sagradi crkva Presvetog Trojstva na nesebični dar narodu mom. Korčali smo ne osvrćući se za sobom, znajući da sve što nam je sveto ostavimo za sobom. Preko Stona stigosmo do Dubrovačke Republike koja se uspješno branila od istog okupatora. O boravku kratkom uz dobrostivu vlastelu njihovu neću mnogo govoriti, pamti to narod, ali vrijedno spomena je da baš njima ostavih u zalog mač mog supruga kralja, u zalog mom sinu Sigismundu ako se oslobodi teške ruke turskog ropstva. Ni oni me ne mogaše dugo držati pod okriljem svojim, te me otpraviše s dostojanstvom i svim mojim dvorskim stvarima kako priliči pripadnicima kraljevskih porodica, na put za Rim, moje posljednje mjesto nadanja.

Ni tu moja nada ne popusti, ni kada čuh da su mi djecu preobratali na vjeru novu, i da su otišla vjerovatno zauvijek od majke i korjena svojih plemenitih. Avaj, narode moj, žime si ti to zaslužio? Bošnjani uvijek svoja posla gledahu, a nas gledaše željno sa strane, kao da samo mi imamo žasne ljude, kao da samo mi imamo zavisti vrijedne rijeke i planine, kao da imamo posve neopisiv,

jedinstven duh koji prožima naša bića. I ne prevariše se, imamo. I imamo, sigurno je, kao i to da ovo pripovijedam iz svoje postelje u Rimu, u vječnom gradu u kojem pomoći Bosni ne nađoh. Vječna i Bosna biće, jer nema tih vojski niti napadaća kojima će izbrisati našu svijest o tome ko smo. To da su nas pokorili, uvijek im se samo činilo.

© 2011 Maida Krzović

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.